

KOKKUVÕTE 2017. AASTA SUVEHOOAJAST

Kokkuvõte põhineb Eesti Kergejõustikuliidu vaatluskohtunike aruannetes esitatule ning juhtivkohtunike võistlusjärgsetel aruteludel ilmnenule. Ülevaate 2017. aasta talvisest võistlushooajast leiad [siit](#).

Vaatluskohtunikud olid tegevad:

EKJL-i poolt korraldatud võistlused.

- ☐ Eesti murdmaajooksu meistrivõistlused (Elva)
- ☐ Eesti ekideni meistrivõistlused (Tallinn, Lillepi park)
- ☐ Eesti noorte meistrivõistlused teatejooksudes (Valga Keskstaadion)
- ☐ Eesti meistrivõistlused teatejooksudes (Pärnu Rannastaadion)
- ☐ Eesti U16 meistrivõistlused (Pärnu Rannastaadion)
- ☐ Eesti noorte meistrivõistlused (Rakvere staadion)
- ☐ Eesti meistrivõistlused (Tallinn, Kadrioru staadion)
- ☐ Eesti mitmevõistluse meistrivõistlused (Tartu, Tamme staadion)
- ☐ Eesti meistrivõistlused 10 000 m jooksus (Tallinn, Kadrioru staadion)
- ☐ Eesti meistrivõistlused 20 km maanteekäimises (Sillamäe terviserada)
- ☐ Eesti noorte karikavõistlused (Rakvere staadion)
- ☐ Eesti karikavõistlused (Pärnu Rannastaadion)
- ☐ Eesti murdmajooksu karikavõistlused (Tallinn, Nõmme Spordikeskus)
- ☐ Eesti käimise karikavõistlused (Sillamäe terviserada)
- ☐ TV 10 olümpiastarti IV etapp (Pärnu Rannastaadion)
- ☐ TV 10 olümpiastarti mitmevõistluse finaal (Kärdla staadion)
- ☐ Rukkilillemängud (Võru Spordikeskuse staadion)
- ☐ Balti noorte võistkondlikud mitmevõistluse meistrivõistlused (Rakvere staadion)
- ☐ Balti noorte käimise karikavõistlused (Valga Keskstaadion)

Spordiürituste Korraldamise Klubi poolt korraldatud võistlused.

- ☐ Narva Energiajooks ja Eesti poolmaratoni meistrivõistlused (Narva)
- ☐ SEB Tallinna maraton ja Eesti maratoni meistrivõistlused (Tallinn)
- ☐ G. Sule memoriaalvõistlus (Tartu, Tamme staadion)
- ☐ Pärnu Rannastaadioni õhtuvõistlus (Pärnu Rannastaadion)

Euroopa mitmevõistluse võistkondlike meistrivõistluste (Tallinn, Kadrioru staadion) läbiviimist superliigas koordineeris ja hindas Euroopa Kergejõustikuliidu tehniline delegaat Klaus Harz

Võistlusjuhendid. Juhendeid täideti üldjuhul täpselt ja olulisi arusaamatusi nende tõlgendamisel ei esinenud. Kahel korral mindi pahuksisse Eesti meistrivõistluste üldjuhendiga. Eesti noorte meistrivõistlusteks andis SK Leksi 44 oma U20 vanuserühma võistleja üles 13 alal, kuigi juhendi kohaselt tohtisid selle vanuserühma

võistlejad osaleda kuni 4 alal. Klubi ei pidanud vajalikuks isegi esimese võistluspäeva alguseks teada anda, millistel aladel tema sportlane tegelikult võistelda kavatseb, apelleerides juhendis toodud võimalusele loobuda võistlemisest erandkorras kuni üks tund enne vastava ala algust. Seega sooviti kuritarvitada juhendi punkti, mis võimaldab põhjendatud juhtudel (terviserike, transpordiprobleemid jms) üles antud alal võistlemisest ilma järgnevate sanktsioonideta loobuda. Kurioosumiks muutis asja aga see, et üles antud 13 ala hulgas polnud 100 m jooksu, milles sportlane kindlasti osaleda soovis! Juhendi ja võistlusmääruste kohaselt selleks mingit õigust omamata ning vaatluskohtunikku teavitamata, andis peakohtunik Jaak Vettik korralduse kõnealune võistleja ka sellel alal starti lubada. Teine juhendirikkumine toimus Eesti meistrivõistlustel, kui 5000 m jooksus võistles SK Mitš esindav, veel U14 vanuserühma kuuluv, Luna-Alexandra Ladoga. Juhendi kohaselt lubati Eesti meistrivõistlustel osaleda mitte nooremaid, kui U16 vanuserühma sportlasi. U14 vanuserühma võistlejatel poleks see võimalik olnud ka EKJL saavutusspordi juhi eriloal. Juhendi kohaselt on sportlaste osavõtukõlblikkuse kontrollimine EKJL-i sekretariaadi ülesanne. Paraku ei tehtud seda tööd piisava põhjalikkusega ja piirduti vaid osavõtunormide täitmise jälgimisega. Nii „avastatigi” antud võistlustest osavõtuks liiga noor neiu alles stardijoonel.

Võistlusteks registreerumine. Osavõttust loobumine. Hooaeg kulges uue, „täisautomaatse”, võistlusteks registreerumise programmi kasutusele võtu ootuses ja ärevuses. Uue programmi tulekuga muutuvad kõik võistlusteks registrerumise ja muudatuste tegemise tähtajad jäikadeks ja lõplikeks. Mis õigel ajal tegemata, jääbki järgmist korda ootama. Kahjuks oli täpsuse ja tähtaegadest kinni pidamise asemel lõppenud hooaja trendiks hoopis krooniline hilinemine. Sageli laekusid registreerimislehed alles peale EKJL-i kontorist tulnud meeldetuletust, mitu päeva peale tähtaega. Iga aastaga suureneb ka osalemisest loobumiste arv. Mõnel võistlusel loobus osalemisest üle veerandi üles antud võistlejatest. Ainult üksikud klubid peavad kinni loobumisest teatamiseks kehtestatud tähtaegadest. Endiselt ei teata paljud klubid oma võistlejate loobumisest võistluste viimastest aladest, sest hirmu järgmistele aladele mittelubamise ees enam pole. Etteteatamata osavõttust loobumise eest juhendiga kehtestatud trahve nõuab EKJL klubidelt sisse üliharva. Võistluste sekretariaatidele tekitab loobumiste rohkus palju lisatööd, sest kõik üles antud võistlejad tuleb stardinimekirjadesse sisestada ja loobujad neist hiljem kustutada. Viimasel hetkel tehtud mahavõtmiste tõttu valmivad võistluste esimeste alade stardiprotokollid alatasa hilinemisega. Eeljooksude protokolle tuleb sageli mitu korda ümber teha, sest 2-3 alles jäänud osavõtjaga jookse pole mõtet korraldada. Uue, tähtaegadest ranget kinnipidamist nõudva, registreerumisprogrammi käivitumisel tuleb paljudel klubidel oma sellekohase asjaajamise korda tublisti edendada.

Protestid ja apellatsioonid. Ametlikke proteste ja apellatsioone ei esitatud ühelgi võistlusel. Mitteametlikke selgitusi nõuti kahe lõigus „Võistlusjuhendid” käsitletud juhtumi puhul. Üle mitme aasta ei laekunud ka ühtki kaebust mõne võistleja oletatava määrusterikkumise või kõrvalise abi kasutamise kohta väljaspool staadioni toimuvatel jooksuvõistlustel.

Pretensioonid võistluste läbiviimise kohta. Tartus toimunud Eesti mitmevõistluse meistrivõistlustel puhus teisel võistluspäeval staadioni peasirgel tugev vastutuul, mistõttu mõned treenerid (Mikk Joorits, Erki Nool) nõudsid sprindialade üleviimist vastassirgele. Kuna vaheldumisi juunioride ja täiskasvanute esimese päeva aladega tuli läbi viia ka mitmevõistlust lõpetavate U16 ja U18 vanuserühma noorte 800m ja 1500m jookse, polnud see tehniliselt võimalik. Tamme staadionil, nagu ka peaaegu kõigil teistel Eesti staadionitel, pole 1500m ja 800m stardijooni, puhuks kui finiš asub tagasirge lõpus, maha märgitud. Fotofiniši mitmekordne ümberpaigutamine oleks aga liiga palju aega raisanud.

Ajakavad. Suurimaks probleemiks ajakavade koostamisel on etteaimamatu võistlejate arv noortevõistlustel. Eesti täiskasvanute meistrivõistlustel, kus alal osalejate suurim arv juhendiga reguleeritud, on ajakava koostamine ja sellest täpne kinnipidamine suhteliselt lihtne, noorte meistrivõistlustel ja karikavõistlustel seevastu üsna keeruline. Korduvatult põhjustas oletatust suurem võistlejate arv mõnel alal järgmiste alade hilinemist selles võistluspaigas. Paraku tekitas mõne vanuserühma võistlejate vähesus samas võistluspaigas sageli ka hoopis „tööseisakuid”. Loomulikult arvestasid peakohtunikud ajakava koostades, et mõnedel aladel on võistlejaid oodata rohkem, kui teisel ja, et vanemates vanuserühmades on osalejaid vähem, kui nooremates, kuid ka see loogika ei pea alati paika. Sama vanuserühma osalejate arv samal alal erines mõnel võistlusel eelmise aastaga võrreldes peaaegu kaks korda. Pärnus toimunud võistlustel põhjustas paaril korral ajakavast mahajäämist fotofinišiparatuuri teenindavate spetsialistide kehv töö. Mitmel korral hilines esimeste jooksude algus, sest aparatuuri ülesseadmist ja häälestamist alustati liiga hilja. Sageli segas ajakava täitmist ka kehv ilm. Eesti noorte karikavõistlustel tuli pideva vihmasaju tõttu teivashüppevõistlus üldse ära jätta. Alade algused hilinesid enamasti kuni paarkümmend minutit, üksikutel kordadel kuni tund. Mõned treenerid esitasid pretensioone alade „kattumise” kohta ajakavades. Sooviti ka igale võistlusele „läbi aastate kestvate” ajakavade koostamist. Niipalju, kui vähegi võimalik, on ajakavades „lähedaste” alade (nt tõkkejooks, sprint ja kaugushüpe või kuulitõuge ja kettaheide) üheaegset toimumist vältida üritatud, kuid alati pole see võimalik. Võimatu on ka ühe ja sama ajakava kasutamine erinevatel staadionitel, sest võistluspaikade arv, paigutus ja nende üheaegse kasutamise võimalused on kõikjal erinevad. Kokkuvõtvalt hinnati ajakavad hästi koostatuteks, hilinemised nendes põhjendatuteks ning tunnustati peakohtunikke ajakavade operatiivse muutmise ja võistlejate sellest nõuetekohase teavitamise eest.

Võistlusteks valmistumine. Vaatluskohtunike roll võistluste ettevalmistamisel ja ajakavade koostamisel oli endiselt üsna tagasihoidlik. Peakohtunike koostatud ajakavad vaatasid üle ja kinnitasid kohtunikekogu juhatuse selleks volitatud liikmed. Peakohtunike soovil koostasid juhatuse liikmed ka iga võistluse tarbeks vajalike kohtunike ametikohtade nimekirja ja kohtunikebrigaadide tööjaotuse. Võistlusbaaside juhatajatele, kes seda soovisid, koostati konkreetseks võistluseks võistluspaikade ettevalmistamist ning vajalikku inventari ja võistlusvahendeid käsitlev lühijuhend. Koos peakohtunikuga selgitati välja külaliskohtunike vajadus ning korraldati nende

võistlustele kutsumine.

Võistluste juhtimine. Vaatlejate hinnangul said kõigi võistluste peakohtunikud hästi hakkama. Koostöö korraldajate esindajatega ja vaatluskohtunikega sujus sõbralikult ja ladusalt. Peaaegu kõigil võistlustel oli ametisse määratud peakohtuniku asetäitja korraldusküsimustes, suurematel võistlustel ka peakohtuniku asetäitja tehnilistes küsimustes. Infoala peakohtuniku asetäitja ülesandeid täitsid edukalt võistluste informaatorid. Kadumas on peakohtunike tava kaadriküsimustega võistluste ajal isiklikult tegeleda. See töö jäetakse personaliteenistusele. Erandiks on Tartu, kus kohtunike võistlustele kokkuajamine ongi peakohtuniku jaoks kõige raskem ja keerulisem töö. Põhiliselt peakohtuniku sõpradest, sugulastest, naabritest ning kooli- ja trennikaaslastest koosnevat seltskonda ei suudakski keegi teine peale selle kokkukutsuja hallata. Juurdunud on nüüdseks ka ala peakohtunike rakendamine. Tänu ala peakohtunikele on tublisti paranenud kohtunike tegevusest jääv üldmulje. Alade läbiviimine on muutunud palju ladusamaks, kohtunike töö kiiremaks. Kuna lõppenud hooajast alates on juhtivkohtunikud varustatud raadiosidevahenditega, on tublisti paranenud ka võistluste operatiivne juhtimine ning koostöö erinevaid alasid läbi viivate kohtunikebrigaadide vahel. Selleski on otsustav roll just ala peakohtunikel. Järjekindlalt ei taheta ala peakohtunike rakendada Rakveres toimuvatel võistlustel. Kui Balti noorte mitmevõistluse võistkondlikel meistrivõistlustel olid ala peakohtunikud ametis, nagu võistlusmäärused seda rahvusvahelistel võistlustel tingimusteta nõuavad, siis Eesti meistri- ja karikavõistlustel mitte. Rakvere kohtunikud on tublid ja tunnevad võistlusmäärusi hästi, kuid võistlustest jäi kehv üldmulje. Võistlejaid viidi sageli välja hajurivis, diagonaalis üle väljaku, kohtunikud ilmusid võistluspaika suvalisel ajal ja ühekaupa ning käitusid proovikatsete ajal üsna „vabalt”, treenereite võistluspaikades viibimisele erilist tähelepanu ei osutatud. Ala peakohtunike puudumisel pole võistlejatel oma õiguste kaitseks kellegi poole pöörduda. Pidevalt alalt alale liikuv võistluste peakohtunik üheaegselt kõikjale ei jõua ja kõigi alade peakohtunike korruga asendada ei suuda. Ala peakohtunike puudumist ja nende rakendamise vajadust on oma aruannetes ära märkinud kõik Rakveres toimunud võistluste vaatluskohtunikud.

Võistluste kohtunikekogud. Kõigil võistlustel piisas kohtunike kõigi väljakubrigaadide nõuetekohaseks mehitamiseks. Peaagu alati oli vajalikul arvul ka startereid. Kokku üritati mõnel pool hoida ajamõõtjate, lõpukohtunike ja eriti distantsikohtunike arvelt. Lõpukohtunikeks sattus sageli vajalike oskuste ja kogemusteta tegelasi, mistõttu ringilugemine ja ühisel rajal lõppevate jooksude finišeerimisjärjekorra fikseerimine jäi väljakujunenud tava kohaselt starterite „kohakaaslastegevuseks”. Õnneks on lähetajad oma lisaerialal piisavalt pädevad. Distantsibrigaad suurendatakse tihti täisarvuliseks ainult tõkkejooksude ajaks. Siis saadetakse sinna appi kõik hetkel vabad kohtunikud, kelle vajalikuks instrueerimiseks tavaliselt aega ei jätku. Nii ei tea vastsed distantsikohtunikud mida, millal ja kuidas nad tegema peavad. Suurem osa kohtunikest on tegevsporlased, kes sageli samal võistlusel, kus ise osalevad, vabal ajal ka kohtunikenä ametis on. Sellest tuleneb kohtunikebrigaadide koosseisude pideva muutmise vajadus, mis peakohtuniku ja eriti personaliteenistuse juhi kombineerimisoskuse proovile paneb. Enamasti rakendati

igal pool tavapäraselt „spetsialiseeritud” brigaade (kaugus-kolmik, kõrgus-teivas, ketas-oda jne) mis koostati põhiliselt vastavatel aladel oskusi ja kogemusi omavatest kohtunikest. Nendes brigaadides tegutsesid kohtunikud kindlalt ja harjumuspäraselt. Võistluste eripärasest lähtuvalt, ja/või kõigi kohtunikebrigaadide maksimaalse ning ühtlase koormamise soovist ajendatuna, paisati Rakveres toimunud võistlustel brigaade üsna suvaliselt alalt-alale. Seetõttu olid kõrgushüppe latitõstjatest ootamatult kuulitõuke mõõtjateks-märkijateks või kettaheite väljakukohtunikest lõpukohtunikeks saanud tegelased esialgu üsna kohmetud ja pidid uue ameti juba võistluse käigus meelde tuletama või selgeks õppima. Kuigi kergejõustikukohtunik peab omama universaalseid oskusi ükskõik, millisel alal tegutsemiseks, on igapäev oma sisseharjunud lemmikalad, millel teadmised ja kogemused suuremad on. Võistluste õnnestumise huvides tuleks eeltoodud asjaolu rohkem arvestada ja sihipäraselt ära kasutada.

Personaliteenistused. Kohtunike distsipliin ja käitumine. Personalitöö oli kõigil võistlustel hästi korraldatud. Kohtunikud, kes antud võistlustel osaleda said ja soovisid olid varakult välja selgitatud ja ametitesse määratud. Seetõttu kulges kohtunike tööle rakendamine võistluspäeval ladusalt. Tavapäraselt väga hästi on see tööloik korraldatud Rakveres, kus ametite jagamise püstijalu kiirkoosolekute pidamise asemel riputatakse üles suur tabel, millelt kõik kohtunikud oma ameti, brigaadi ja sellele läbiviimiseks määratud alad hõlpsasti üles leiavad. Teada olevalt kohtunike võistlustele hilinemisi või ette hoiatamata tulemata jätmisi palju ei juhtunud. Kõik brigaadid ja teenistused alustasid tööd õigeaegselt. Kohtunike liikumine võistluspaikadesse ja sealt ära on pisut paranenud, kuid edenemisruumi on veel ja veel. Vahel tundub, et kohtunikel on piinlik rivikorras liikuda ja et kõige tähtsamad jutud tuleb ära rääkida just teel võistluspaika. Kohtunike käitumine võistluspaikades oli enamasti korrektne. Uue harjumusena märgati mõnel pool (nt Võrus ja Kärdlas) parasjagu vabade kohtunike kommet oma hetkel ametis olevatel kolleegidel nende võistluspaikades „külas käia”. Enamasti tehti võistluspaigad peale ala lõppu kenasti korda. Eeskujuks on selles osas Rakvere kohtunikud. Võistluste üldmulje kujunemisel on oluline osa kohtunike ühtsel riietusel. EKJL-i erinevateks suurvõistlusteks muretsetud siniseid golfisärke kahjuks kõigile Eesti kohtunikele ei jätku, mistõttu väljaspool Tallinna toimuvatel võistlustel on pilt väga kirju. Suur osa üldmulje rikkumisel oli ka tänavusel kehval suveilmal, mistõttu nii mõnelgi võistlusel meenutasid vihmakeepidesse ja kummikutesse peitunud kohtunikud pigem seenelisi või kartulivõtjaid.

Võistluste sekretariaadid. Kõigil vaadeldud võistlustel peale Eesti maratoni-, poolmaratoni- ja ekideni meistrivõistluste, kus ajavõtu- ja sekretariaaditeenust osutas *Championchip Eesti*, kasutati EKJL-i võistlusteabeteotlusprogrammi *8Lines*. Olulisi tõrkeid programmi töös esines teadmata põhjustel ainult TV 10 olümpiastarti IV etapil Pärnus, kui programm toimus väga aeglaselt või ei töötanud üldse ning kõik jooksutulemused tuli sisestada käsitsi. Töötõrgete põhjuseks oletati väga suurt võistlejate arvu ja arvutipargi kõrget vanust. Õnneks esines programmi töös kõigil ülejäänud võistlustel ainult üksikuid ja lühiajalisi murekohti. Kahjuks aga on need

murekohad juba ammu „kroonilisteks”, ja tundub, et ka parandamatuteks muutunud. Pidevalt lisandub ka uusi võistlusalade sekretäre, kel antud arvutiprogrammiga töötamise oskused puuduvad. Sellest tulenevad vaatluskohtunike soovitusel piirkondlike koolituste korraldamiseks võistluste arvutisekretäredele. Lõigus „Võistlusteks registreerumine” toodud probleemidele vaatamata, töötasid sekretariaadid kiiresti ja korrektselt. Kõik stardi- ja lõpp-protokollid vormistati nõuetekohaselt. Paar pisiviga esines TV 10 olümpiastarti võistkondlikus punktiarvestuses, kuid need parandati „kannatada” saanud koolide esindajate kaasabil kärmelt. Võistlusteabekeskus töötas iseseisva teenistusena ainult Euroopa mitmevõistluse võistkondlikel meistrivõistlustel ja Eesti meistrivõistlustel. Ülejäänud võistlustel lahendati võistkondade esindajate mured võistluste sekretariaadis või suunati need peakohtunikule.

Võistlejate registreerimine kogunemiskohas. Kogunemiskoha „külastatavus” on iga aastaga suurenenud. Kogunemiskohas registreerimata võistlejate ilmumist võistluspaika juhtub üliharva. Vaatlejal registreerimisteenistuse kohtunikele olulisi etteheiteid polnud. Paaril korral märgati, et võistleja registreeriti võistkonnakaaslase või treeneri poolt nii, et ta ise kohale ei ilmunudki, võistlejanumbri ettenäitamise eest rääkimata. Võistlejate kogunemiskohast väljaviimisel ei kontrolli võistlejatele järele tulnud kohtunikud sageli üle, kas kõik võistlejad ikka rivis on. Vaatlejate arvates peaks teatejooksude puhul andma jooksjaid vahetuskohtadesse viivad kohtunikud registreerimisteenistuse peakohtuniku alluvusse. See võimaldaks jooksjad õigeaegselt ja rahulkult teatevahetuspaikadesse viia.

Jooksualade läbiviimine. Starterite töö osas vaatlejal pretensioone ei olnud. Peaaegu kõigil staadionivõistlustel kasutati valelähteandureid, mis imekombel ka peaaegu tõrgeteta töötasid. Tasapisi hakkavad võistlejatele ja treeneritele selgeks saama ka uued stardimääruste tõlgendused, mistõttu kostus treenerite seast starterite tegevuse kohta eelmise hooajaga võrreldes palju vähem nurinat. Kui see, et distantsikohtunike mõnikord nappis ja, et selle töö peale sageli eelnevalt instrueerimata kohtunikud sattusid, vaatlejal distantsikohtunike töö üle kohta kaebusi ei esitanud. Diskvalifitseerimisi esines põhiliselt distantsi lühendamise ja vale teatevahetuse puhul. Loomulikult kaasnesid säärase diskvalifitseerimisega ka mõnede treenerite sõnakad väljaastumised, kuid ametlike protestide esitamist ei järgnenud. Käimiskohtunike tegevusele vaatluskohtunikel üldiselt etteheiteid pole. Miinuspoolelt on aruandes viidatud käimiskohtunike vanema Mart Järviste tegevusele, õigemini tegevusetusele, Balti noorte käimise karikavõistlustel. Suheldes oma staadionile sattunud tuttavatega, ei pannud Mart Järviste rajal toimuvat tähelegi. Käskjalgaldel polnud stiilikohtunike saadetud diskvalifitseerimistepanekuid kellelegi esitada, mistõttu diskvalifitseeriti mõned võistlejad alles peale ala lõppu. Lõpukohtunikud, eesotsas neid pikkades jooksudes ringilugemisel ja paremusjärjestuse määramisel abistanud starteritega, töötasid hästi. Halvaks erandiks jäid Balti noorte käimise karikavõistlused Valgas, kus suure ringilugemise kogemusega startereid kohal polnud ning ringilugemine mitmel korral sassi läks. Mõnegi võistleja tulemusi tuli ka veel peale ala lõppu mitte just kõige

määrustepärasemate võtetega „korrigeerida”. Käsiagamõõtjaid rakendati fotofiniši julgestamiseks kõigil võistlustel. Pikkades jooksudes, kus palju ringiga sisse saanud võistlejaid, olid korralikult fikseeritud käsiagad finišipildilt „õigete” jooksjate ülesleidmisel hindamatuks abiks. Paraku on mõnel pool ajamõõtjate, lõpukohtunike ja fotofiniškohtunike koostöö endiselt kehvapoolne. Hooaja esimestel võistlustel Pärnus toimetasid fotofinišimehed aeglaselt ja omapäi ega tahtnud kolleegide poolt pakutavat abi kuidagi vastu võtta. Fotofiniškohtunikele heideti paaril korral ette ka ebakindlust ja pisivigu võistlejate jaotamisel erinevate lõpuprotokollide vahel, kui ühes jooksus osalesid korraga mitme vanuserühma võistlejad. Suurimaks mureks on aga meie fotofinišiparatuuride juba lootusetu vananemine. Kui vastsoetatud Pärnu Rannastaadioni FinishLynks välja arvata, on kõik möödunud hooajal kasutusel olnud seadmed üle viie, mõned üle kümne aasta vanad, mistõttu esineb tehnilisi tõrkeid järjest rohkem. See omakorda viib vajadusele kasutada kahte fotofinišit ka võistlustel, kus see võistlusmääruste kohaselt ilmingimata nõutud pole. Eriti tujukalt töötas Tallinna Spordiametile kuuluv muldvana Omega Kadrioru staadionil. Kuna jooksva aja tabloosid on Kadriorus võimalik ühendada ainult selle aparatuuriga ja fotofiniši stardipaigust mittekäivitumisel jaavad tablood „nulli”, võisid staadionil olijad kokku lugeda mitmel korral vana hea Omega käivitus ja mitmel mitte. Õnneks fikseeris teine fotofiniš kõik ajad korrektselt.

Väljakualade läbiviimine. Suurem osa vaatlejate poolt väljakualade läbiviimise kohta käivatest märkustest käib ohutusnõuete rikkumise kohta soojenduskatsete ajal, eriti odaviskes. On täiesti tavaline pilt, et staadionil, kus samal ajal on käimas jooksud ja teised väljakualad, lendavad jalgpalliväljakul igas suunas lähemale ja kaugemale pillutud odad. Kahjuks tundub selline olukord kohtunikele täiesti normaalne olevat ja võistlejaid viitsitakse väga harva korrale kutsuda. Teine etteheide puudutab tähise ülinobedat äravõtmist võistlusvahendi maandumisjälje juurest. Märk võetakse üles kohe, kui vanemkohtunik punase lipu tõstab. Sageli tõuseb punane lipp enne, kui kohtunik maandumisjäljeni jõuab, ja siis ei tähistata seda üldse. Nii muutub võimatuks tulemuse tingimisi mõõtmine juhul, kui võistleja peaks oma katse ebaõnnestunuks lugemise kohta protesti esitama. Juhtub ka ootamatusi. Nii järgnes kuulitõukebrigaadi heakskiidul ja kaasabil Rukkilillemängudel Võrus U20 noormeeste ametlikule kuulitõukevõistlusele veel omaalgatuslik vasaku käega tõukamise võistlus, mis katkes alles peale vaatluskohtuniku sekkumist. Veel üks etteheide puudutab kohtunike sagedast ükskõiksust võistluspaika tükivate treenerite ja muude kõrvaliste isikute (sh antud alal mitteosalevad võistlejad ja vabad kohtunikud) suhtes. Märkusi tehti ka tablookohtunike aadressil, kes tablool oleva tulemuse vaatajate eest ise ära varjavad või tablood nii kiiresti keerutavad, et keegi tulemust märgata ei jõua. Teivashüppes lubavad kohtunikud võistlejatel üle jooksuraja treeneriga nõu pidama minnes endistviisi teibaid järele lohistada. Probleemiks hakkab kujunema kaugus- ja kolmikhüppe maandumiskastides liiva silumine. Seda tööd kiiresti ja korralikult teha osakavad ainult vähesed kohtunikud. Roopide-rehadega songitakse kastis küll püüdlikult ja kaua ning võistleja maandumisjäljed kaotatakse, aga maandumiskasti kogu ulatuses siledaks teha ei osata. Liiv tõmmatakse kasti servadesse ning mida kauem võistlus kestab, seda sügavamasse auku hüpatakse. Eetoodud märkused on

välja nopitud vaatlejate poolt väljakualade kohtunike tegevusele antud, valdavalt kiitvate, hinnangute seast. Tunnustatakse väljakukohtunike kiiret ja täpset tegutsemist ning vanemkohtunike, eriti nende noorema generatsiooni esindajate, resoluutsust.

Informatsioon, tseremooniad ja autasustamised. Kõigil vaadeldud staadionivõistlustel ning murdmaajooksu ja käimise meistri- ja karikavõistlustel olid informaatoreks kahekesi koos või ühekaupa Timo Tarve ja Peeter Randaru. Poolmaratoni- ja maratonimeistrivõistlustel tegutses ülemteadustajana Riho Järvelainen, kelle mahlakat ja katkematut teksti on vaatluskohtunikud oma aruannetes juba kaua aastaid kiitnud (ja ka laitnud). Staadioniinformaatorite töö on seoses tehniliste uuendustega pidevalt muutunud. Kui kunagi sai teadustaja piirduda stardiprotokollide mahalugemisega võistlejate tutvustamisel ja tulemuste ettekandmisega peale ala lõppu, siis täna on nende ees arvutiekraanil kõigi käimasolevate alade hetkeseis ja samas mõne hiireklõpsu kaugusel ka väga palju erinevat statistilist materjali. Eesti üksikalalde ja mitmevõistluse meistrivõistlustel ning Superliigal oli teadustajatel tavakohaselt abiks statistik Aare Oja oma põhjaliku ja kasutamiseks väga mugava andmestikuga kõigi osalejate kohta. Hooaja uuendusena võimaldasid vastsoetatud sidevahendid hankida lisateavet otse võistluspaikadest ning vahetada infot ja anda suuniseid eelseisvate sündmuste (tutvustamised, autasustamised jms) ajastamiseks. Informaatorite on sageli valiku ees, kas kohustusliku tegevuse, st võistlejate tutvustamise, võistlustulemuste ettelugemise ja autasutamise kõrval, anda pidevat ülevaadet kõigi toimuvate alade käigust või keskenduda mõnele peaalale, kas ja kui palju statistilist teavet esitada jne jne. Kogu selles tegevuses on informaatoreid jäetud üsna omapäi. Vaatlejad pole oma aruannetes, erandiks ainult Eesti 100. meistrivõistluste kohta kirjutatud kiidusõnad, teadustajate tööd, nagu ka ava ja autasustamistseremooniade läbiviimist, kritiseerida ja hinnata suvatsenud. Kajastatud on ainult probleeme TV 10 olümpiastardi võistluste avamise korraldamises (õigemini küll korraldamatuses), millest tuleb juttu eraldi lõigus. Võistluste avamised olid meeldivalt lühikesed, samas piisavalt pidulikud, nagu ka autasustamisedki. Võistlustel, kus osalevad mitme vanuserühma sportlased on autasutamisi siiski nii palju, et need kipuvad võistluste käiku, eriti jookusalade läbiviimist, häirima. Erinevad „kõllid”, tunnus- ja taustamuusika on meie võistlustel juba harjumuspäraseks saanud. Suuremal osal võistlustest osutas helikujundus-, vajadusel ka helivõimendusteenust, MTÜ KultuurPaide, paaril suuremal üritusel ka RGB. Harjumuspärastest raamidest välja viisid võistluste helikujunduse Erik Lill ja Taavi Esperk Pärnu Rannastaadioni õhtuvõistlusel. Erinevad signatuurid, spetsiaalsed ergutusklipid võistluste kõigile „tähtedele” jms küttis hästi üles nii sportlasi, kui pealtvaataid.

Euroopa mitmevõistluse võistkondlike meistrivõistluste superliiga. Hämmastaval kombel pole kõnealuse võistluse Euroopa Kergejõustikuliidu poolt määratud tehniline delegaat Klaus Harz siiani oma aruannet esitanud. EKJL-i see igal juhul käesoleva kokkuvõtte valmimise ajaks jõudnud pole. Võistluste juhtivkohtunike hinnangu kohaselt õnnestus üritus väga hästi. Võistluste peaaegu 200-liikmelises kohtunikekogus oli esindajaid kõigist maakondadest. Esimest korda Eestis toimunud rahvusvahelistel kergejõustikuvõistlustel rakendus võistlusmääruste vastne muudatus,

mille kohaselt tegutsevad ITO-d aladel, kuhu nad on määratud, ala peakohtunikena. Kuigi pelgasime uue süsteemiga kaasnevaid arusaamatusi ja konflikte, sujus kõik üllatavalt rahulikult ja sõbralikult. ITO-d, kellest paljud olid varemgi meil toimunud võistlustel ametis olnud, usaldasid meie kohtunikke täielikult ja võistluste käiku ei sekkunud. Selleks polnud ka põhjust, sest ühtki suulist ega kirjalikku protesti kogu võistluse jooksul ei esitatud. Möödunud hooajale omaselt oli ilm ka selle võistluse ajal külm, tuuline ja vihmane. Paremate võistlustingimuste loomiseks tegid kohtunikud ja staadioni personal suuri jõupingutusi. Teise võistluspäeva hommikul tõsteti hüppajaile soodsama tuulesuuna tagamiseks ümber mõlemad teivashüppematid. Naiste kuulitõuke maandumisektoris olid maha märgitud 14 m ja 16 m metraažikaared, suurem osa võistlustulemustest jäi aga 10 m ja 13 m vahele. See tekitas pahameelt pealtvataatajate seas ja nurinat meie võistkonna treenerite hulgas. Paraku ei nõustunud tehniline delegaat Klaus Harz, kelle kompetentsi metraažikaarte asukoha kindlaks määramine kuulus, meie ettepanekuga märkida maha ka 12 m metraažijoon. Kuna Kadrioru staadionil puuduvad selliseks võistluseks vajalikud abiruumid, püstitati kõigile võistkondade, TIC-i, kogunemiskoha, toitlustamise ja muuks tarbeks hulgaliselt telke. Võistkondade telgid polnud kahjuks vihmakindlad, mistõttu neid peaaegu ei kasutatudki ning võistlejad veetsid aladevahelised pausid tribüünialuses koridoris.

TV 10 olümpiastarti võistlussari. Mitmel viimasel aastal on peaaegu kõik TV 10 olümpiastardi üleriigiliste finaali võistluste vaatluskohtunikud oma aruannetes esile toonud võistluste avamisel tekkinud segadusi, arusaamatusi ja nendest tingitud esimeste alade alguse lubamatult sagedasi hilinemisi. Erinevalt kõigist teistest võistlustest on TV 10 olümpiastardi finaalis avamiseks aega planeeritud 30 minutit. Avamiste ainukorraldajaks on TV saatejuht Anu Säärits, kes peakohtunikke ega ka EKJL-i võistluste korraldajat oma plaanidesse ei pühenda. Teadmata põhjusel alustab Anu Säärits oma programmiga tavaliselt 5 kuni 10 minutit ajakavas ettenähtust hiljem. Enamasti on avaürituse keskne osa mõne kergejõustiku- või muu ala tutvustamine ning selle treening- ja soojendusharjutuste ettenäitamine ühe vastava ala nimeka esindaja poolt. Millegipärast valitakse selleks staadionil või hallis just selline koht, kus see esimesteks aladeks valmistuvaid võistlejaid kõige rohkem segab. Proovikatsetele saab asuda alles siis, kui avamine läbi, st ajal, mil võistlus juba käima peaks. Samas leiduks areenil piisavalt kohti, kus avaürituse saaks proovikatseid tegevaid noorsportlasi häirimata läbi viia. Avaürituste peaesmärk näib olevat põneva ja rahvarohke lõigu saamine võistlust kajastavasse TV-saatesse. Noorsportlaste võistluseelse soojenduse takistamine ja katkestamine pole põhjendatud ning vabandatav isegi sellega, et noortele neile pakutav põnev ja huvitav on. Pärnus toimund IV etapi võistlustel vastas Anu Säärits kaugushüppe peakohtuniku küsimusele, mismoodi ja kus avamine toimuma hakkab, lühidalt: „Küll näed!” ja kutsus lapsed üle staadioni justkui nimme kokku kaugushüppe hoovõturajale, mille ääres nobedamate võistlejate sammumärgidki juba välja olid mõõdetud. Kaugushüppe algus hilines seetõttu 20 minutit. Naljaks juhtum leidis aset mitmevõistluse finaali viimasel võistluspäeval Kärddlas, kui nooremate tüdrukute kõrgushüpe venima jäi ning tekkis oht, et võistkonnad broneeritud praamile ei jõua. Oma treenerite ja õpetajate poolt kannustatuna olid neiud

viimaseks alaks, 600m jooksuks, valmis kiiremini, kui kohtunikud seda lootsid, mistõttu otsustasid peakohtunik ja vaatleja varem plaanitud autasustamised läbi viia mitte jooksude vahel, vaid peale viimase jooksu lõppu. Nii sai sekretariaat nooremate neidude ja seejärel ka võistkondliku paremusjärjestuse kiiremini välja rehkendada, autasustamised kulgesid pausideta ja kõik soovijad jõudsid kenasti praamile. Anu Säärits aga soovis autasutamisi endistviisi jooksude vahel korraldada ja juba stardivalmis neid pikalt ootama panna. Saanud kohtunikelt oma soovile kindlalt eitava vastuse ei vaevunud ta asjakohaseid põhjendusi isegi ara kuulama, vaid teatas, et käesolev võistlus on eriline, kuna seotud TV-ga, ning seetõttu ei tohi peakohtunik tema loata säärased korraldusi anda!? Vaatluskohtunike kindel seisukoht on, et TV esindajate soove ja nõudmisi peab arvestama, kuid TV esindajatel pole õigust võistluste ajakava ja võistlusmäärusi ignoreerida. Kõik võistluste käiku mõjutavad tegevused tuleb enne võistluste algust peakohtunikuga läbi arutada ja kokku leppida, kuid võistluste operatiivsesse juhtimisse TV esindajatel ka TV 10 olümpiastardi võistlustel sekkumisõigust ei ole.

Väljaspool staadione toimunud võistlused. Üle hulga aja varakevadel peetud Eesti ekideni meistrivõistlused lähevad ajalukku erakordselt halva ilma tõttu. Puhus puid ja oksid murdev tuul ning sadas lörtsi. Kuna paljud jooksjad viibisid lõunalaagrites, jäi osavõtt äärmiselt kasinaks. Poolmaratoni meistrivõistlused Narva Energiajooksul ja maratoni meistrivõistlused SEB Tallinna maratonil paistsid silma traditsiooniliselt väga hea korraldusega. Maraton täiesti uuel ringil koos sellele eelnenud Nike noortejooksu ja 10 km jooksuga, püstitas kohtunikerekordi. Kolme päevaga sai kohtunike nimekirja 262 nime. Teada olevalt pole ühelgi Eestis toimunud kergejõustikukohtunike poolt teenindatud võistlusel varem nii palju rahvast ametis olnud. Valdava osa rajajulgestuskohtunikest moodustasid tavakohaselt Tallinna spordiklubide noorkergejõustiklased. Lisaks juba aastaid Tallinna maratonil kaas löönud Nõmme Kergejõustikulubi, Tallinna SS Kalevi, Audentese SK, SK Shnelli, SK Fortis ja SK Leksi 44 noortele löid sel korral kampa ka SK Lindon ja SK Elite-Sport esindajad. Tänu viimasele haarati kergejõustiklaste kõrval seltsi ka tennisistid. Väga suure jõuga oli väljas ka SK Kose 2000 esindus. Esmakordselt liitusid kohtunikeperega Sisekaitseakadeemia Politseikolledži kadetid. Meeldiva üllatusena oli sel korral rajal liikumas ainult üksikuid, selleks luba mitte omavaid, jalgrattureid ning kohtunike kõrva ei jõudnud ühtki kaebust Eesti meistrivõistluste arvestuses osalevate jooksjate määrustevastase tegevuse kohta. Murdmaajooksu meistrivõistlused kevadises Elvas kulgesid probleemideta, kuid taas väga kehvades ilmaoludes. Ka sügisel Tallinnas Külmaallikul peetud murdmaakarikavõistlused väärimuks palju ilusamat ilma. Külmaallikul on küll suurepärase olmetingimused (saun, restoran), kuid rajaprofiilid igavavõitu ja mõne treeneri arvates noorjooksjatele liiga ränkade tõusudega. Stardifinišipaik kipub kitsaks jääma. Heade olmetingimuste ärakasutamiseks peaks edaspidi uurima võimalusi Glehni lossi ja tähetorni ümbruses paiknevate murdmaaradade uuesti kasutusele võtuks. Möödunud sajandi kuuekümnendatel-kaheksakümnendatel aastatel toimusid nendel radadel kõik Tallinna krossijooksud ja peeti mitmel korral ka üleriigilisi võistlusi. Murdmaaradade tähistuse osas nii Elvas kui ka Külmaallikul vaatlejatel märkusi polnud. Käimise karikavõistlused ja maanteekäimise

meistrivõistlused peeti Sillamäe terviserajal, mis praeguse seisuga on käimisvõistluste läbiviimiseks parim paik Eestis.

Staadionid. Kõik staadionid, kus sel suvel vaatlejaaruannetes kajastatud võistlusi peeti, olid üldjoontes korralikus võistlusvalmiduses. Võistluspaikade väga hea ettevalmistuse ja staadionipersonali ülioskusliku tegutsemise eest said vaatlejatelt kiita Kadrioru staadion ja Rakvere staadion. Kuigi mitte päris ilma viperusteta, kuid eelmise hooajaga võrreldes palju kindlamini, töötasid Kadrioru staadioni tablood ja sidevõrk. Üllatavalt hästi saadi võistluspaikade ettevalmistamisega hakkama ka esimest hooaega täiskoormusega töötanud Pärnu Rannastaadionil. Staadionitöötajate vähestest kogemustest tekkinud viltuminekuud maandumissektorite mahamärkimisel parandati kohtunike abiga. Pärnu staadioni mureks on harjumatult pehme ja väga murenev, juba enne hooaja algust lappimist vajanud, rajakate. Tribüünihoones paiknevat, fotofiniši tööruumi polnud võimalik kasutada, sest staadioni omanik, projekterija, ehitaja, ja päästeamet ei suutnud terve aasta jooksul kokku leppida selles, kuidas saaks ruumi akna ümber ehitada nii, et seda saaks avada fotofiniškaamera paigutamiseks vajalikus suunas ja ulatuses. Võistlusvahendite valik on piisavalt suur ainult Kadrioru staadionil, enam-vähem korralik ka Pärnu, Rakvere ja Võru staadionitel. Mujale tuli vahendeid Kadrioru staadionilt juurde laenutada. Üle mitme aasta taas üleriigilist võistlust võõrustanud Kärkla staadioni rajajooned vajavad värskendamist.

Võistlejad ja treenerid. Eelmiste aastatega võrreldes on treenerite käitumine võistlustel vaatlejate hinnangul oluliselt paranenud. Siiski pahandatakse mõnes aruandes treenerite järjekindla võistluspaikadesse tikkumise üle. Eriti torkas säärane sobimatu tegevus silma Balti noorte mitmevõistluse võistkondlikel meistrivõistlustel Rakveres. Võistlejad, eriti odaviskajad ja teivashüppajad unustavad tihti, et võistluste ajal võib teiba või võistlusvahendi kätte võtta ainult katse sooritamise ajaks ja igasuguste harjutuste tegemine nendega on keelatud. Paljudes aruannetes kurдавad vaatlejad võistlejate vähesuse üle. G.Sule mälestusvõistlustel võeti EKJL-i soovil võistluskavva mitu ala, mis pidid olema Eesti koondisesse pääsemise katsevõistluseks. Paraku tuli nendel aladel võistleva ainult üks-kaks sportlast. Pärnu Rannastaadioni õhtuvõistlusel võtsid korraldajad kavva 4x400m segateatejooksu, kuid jooksmas ei tulnud kedagi. Balti noorte mitmevõistluse võistkondlikel meistrivõistlustel oldi Eesti võistkonna komplekteerimisega (eriti neidude U20 vanuserühmas) suures hädas. Paljude klubide puudumise tõttu jäi osavõtt loodetust väiksemaks Rukkilillemängudel. Eesti noorte teatejooksumeistrivõistlustel osales U18 ja U20 vanuserühmade tõkketeatejooksudes ainult mõni üksik võistkond.

Kohtunike koolitus ja litsentseerimine. Kohtunike koolitused ja litsentsieksamid on toimunud kõigis maakondades peale Järvamaa, Raplamaa ja Põlvamaa. Litsentseeritud on peaaegu 1000 kergejõustikukohtunikku. Rahvusvahelisel tasemel osalesid Allan Pilt ja Kaupo Nõlvak IAAF-i ITO-de koolitusel ja eksamil. Eksamitulemuste põhjal võeti Allan Pilt Euroopa Kergejõustikuliidu ITO-de paneeli liikmeks. Senini ainsana ITO staatust omanud Egert Juuse teadmata põhjustel korduseksamile ei ilmunud ja arvati ITO-de paneelist välja. Meie ainus rahvusvahelise taseme käimiskohtunik

Jekaterina Jutkina läbis kenasti kvalifikatsioonikontrolli ja jätkab tegevust Euroopa Kergejõustikuliidu käimiskohtunike grupi liikmena.

Vaatluskohtunike ettepanekud. Võistluste läbiviimise tehnilisi üksikasju käsitlevad ettepanekud on juba eelpool vastavates teemalõikudes kirja pandud. Järgnevalt paar vaatlusaruannetes korduvalt mainitud arvamust:

- Teha EKJL-i juhatusle ettepanek minna võistlusvahendite kaalude ning tõkkekõrguste ja tõkkevahede osas täielikult üle IAAF-i poolt kehtestatud nõuetele. Praegune „eriolukord” loob segadusi tulemuste võrdlemisel ja tekitab võistlejaile põhjendamatu takistusi oma vanuseklassi tiitlivõistluste osavõtnormide täitmisel ja ootamatusi rahvusvahelistel võistlustel osalemisel.
- Teha EKJL-i juhatusle ettepanek kõigi vanuserühmade tõkketeatejooksude välja jätmiseks Eesti meistrivõistluste kavast. Tõkketeatejooksud pole maailmas levinud ala, nende läbiviimiseks pole kehtestatud rahvusvahelisi võistlusmäärusi ning Eestiski harrastatakse seda ala ainult ühel võistlusel aastas.
- Panna vaatluskohtunikele vastutus ala peakohtunike tingimusteta rakendamise eest kõigil, sh ka Rakveres toimuvatel, võistlustel.

Aasta parimad. Eesti Kergejõustikuliidu kohtunikekogu juhatus otsustas esitada 2017. aasta kohtuniku ja aasta noorkohtuniku nimetuse omistamiseks:

- Aasta kohtunik – Margus Martin (Lääne-Virumaa)
- Aasta noorkohtunik – Kiur Kalme (Harjumaa)

Aasta parimaks kohtunikekoguks tunnistati Pärnumaa kohtunikekogu (esimees Priit Neeme).

Väga hea tegutsemise eest tunnustust pälvinud kohtunikud: Jaanika Alevi (Hiiumaa), Andrus Arumäe (Harjumaa), Marta Eller (Hiiumaa), Maarja Kalev (Harjumaa), Kiur Kalme (Harjumaa), Valdur Kalme (Harjumaa), Ergo Kilki (Lääne-Virumaa), Sirje Kiviaru (Lääne-Virumaa), Andrus Lein (Lääne-Virumaa), Hanna-Lisett Lubi (Tartumaa), Marin Lõo (Tartumaa), Rasmus Majas (Harjumaa), Angela Mandel (Ida-Virumaa), Margus Martin (Lääne-Virumaa), Teet Meerits (Tartumaa), Ken Metsis (Harjumaa), Margus Metsma (Jõgevamaa), Kadri Muuga (Harjumaa), Mariliis Muuga (Harjumaa), Priit Neeme (Pärnumaa), Kristine Noodla (Lääne-Virumaa), Andi Nõmmela (Harjumaa), Andres Piibeleht (Harjumaa), Allan Pilt (Harjumaa), Lauri Puolokkainen (Harjumaa), Aive Pähn (Võrumaa), Tiit Pärna (Harjumaa), Margus Randaru (Harjumaa), Peeter Randaru (Harjumaa), Olivia-Stella Salm (Harjumaa), Kaido Sikka (Harjumaa), Timo Tarve (Harjumaa), Jevgeni Terentjev (Ida-Virumaa), Sander Truu (Harjumaa), Jaan Vadi (Harjumaa), Markus Varik (Harjumaa),

Koostas Peeter Randaru

